

Pazi, kocka!

o kockanju / klađenju

NAKLADNIK

Nastavni zavod za javno zdravstvo
Splitsko-dalmatinske županije
Služba za mentalno zdravlje

ZA NAKLADNIKA

mr. sc. Jasna Ninčević, dr. med., spec. epidemiolog
Željko Ključević, dr. med., spec. psihijatar

UREDNIK I AUTOR PREDGOVORA / ZAKLJUČKA

Željko Ključević, dr. med., spec. psihijatar

TEKST PRIPREMILE

Davorka Kovačić Borković, prof. psihologije
Katarina Čolak Jurić, prof. psihologije
Roberta Matković, prof. sociologije

RECEZENT

doc. dr. sc. Neven Ricijaš

LEKTORICA

Suzana Kačić-Bartulović, prof. hrvatskoga jezika

DIZAJN

Ana Kljaković-Gašpić, mag. art.

TISAK

DES

NAKLADA

3000 primjeraka

ISBN

978-953-56756-7-9

Sadržaj

*Igra je slobodna djelatnost
duha i tijela bez koristi,
cilja i svrhe za razliku
od činidbe, tvorbe ili rada
kao svrsishodne djelatnosti.*

(Filozofijski rječnik Vladimira Filipovića)

- 5 Uvodna riječ
- 6 Od igre do ovisnosti
- 7 Kroz povijest do sadašnjosti
- 8 Linija slobode izbora
- 10 Iskrivljena mišljenja
- 12 Iz kuta učenika
- 14 Kockanje/klađenje mladih
- 15 Motivi i rizični čimbenici
- 16 Proveli smo istraživanje
- 18 Rezultati istraživanja
- 20 Roditelji, obratite pozornost
i imajte na umu
- 22 Zaključak
- 22 Gdje potražiti pomoć?
- 23 Literatura

Veliki postotak mladih
se kladi... (Luka, 17)

Kladionice treba udaljiti
od škola! (Maja, 17)

Klađenje ih je skroz zarazilo... (Mateo, 16)

Treba poštivati zakone i
ne dozvoliti mladima od
18 g. ulazak u kladionice.
(Hrvoje, 15)

U školskoj godini 2015./16. provedene su radionice u srednjim školama na temu kockanja/klađenja. **Odgovore i ideje dobivene radom s mladima smo zabilježili, a neke od njih uvrstili u brošuru.**

U školskoj godini 2014./15. provedeno je istraživanje o kockanju/klađenju među učenicima srednjih škola grada Splita. **Dio rezultata prikazan je u ovoj brošuri.**

Pazi, kocka! nastala je u okviru projekta "*Nove ovisnosti: Pismo-glava-igra?*". Nositelj projekta je **Nastavni zavod za javno zdravstvo SDŽ, Služba za mentalno zdravlje**. Idejni i stručni suradnici na projektu su psihologinje **Sonja Vedrana Runjić, Sanja Novak, Maja Dobrota** i **Maja Skender Lončar**, stručne suradnice 1. gimnazije Split, Obrtne tehničke škole Split, Ekonomsko-birotehničke škole Split i Srednje tehničke prometne škole Split.

NASTAVNI ZAVOD ZA
JAVNO ZDRAVSTVO
SPLITSKO-DALMATINSKE
ŽUPANIJE

I. GIMNAZIJA SPLIT

OBRтна TEHNIČKA ŠKOLA

**EKONOMSKO –
BIROTEHNIČKA
ŠKOLA SPLIT**

Uvodna riječ

Klađenje, kockanje, igre na sreću postali su dio našeg naslijeđa, tu su oduvijek, u raznim oblicima, dostupni svima. Mnoga svjetska poznata književna djela prožeta su tematikom kockanja. Brojne su pjesme skladane na ovu temu, snimljeno stotine filmova, odigrano mnoštvo kazališnih predstava, realiziran niz televizijskih serija u kojima se kockanje prikazuje kao nešto društveno prihvatljivo, čak i poželjno.

Razvojem moderne tehnologije kao i postmodernističkih društvenih odnosa koji postaju sve površniji u suvremenom svijetu, gledamo i razna klađenja kao i igre na sreću na televizijskim programima. Virtualni svijet postao je lako dostupan svima, a pogotovo djeci i mladima, tako i u aktivnostima koje omogućavaju klađenje putem interneta.

Zašto se uopće kladimo, kockamo? Kockanje je igra poznata od pamtivijeka i ta igra je uvijek pružala zadovoljstvo. Kada dobivamo, ali i kada gubimo, nastavljamo tu igru i kockamo dalje dok imamo čime. Prestajemo tek onda kada sve izgubimo i potpuno potonemo.

Kako stvoriti i održati ravnotežu između igre, zadovoljstava i mogućeg razvoja navike, ovisnosti? Kada odrasli trebaju obratiti pozornost na aktivnosti mladih koje su s razlogom ilegalne za maloljetne osobe? Koji su to signali na koje roditelji trebaju reagirati kada su u pitanju navedene aktivnosti njihove djece?

Neke odgovore na ova pitanja i nedoumice ponudili su autori ovog priručnika. Iz provedenih istraživanja je vidljivo kako se sustavnim učinkovitim preventivnim programima i projektima te suradnjom zdravstvenog, obrazovnog i ostalih sustava našeg društva, udruga građana, pojedinaca i volontera, može utjecati na usvajanje i prakticiranje zdravih životnih navika i stilova.

Ne postoji ni jedan preventivni program niti projekt koji je potpuno učinkovit jer mi, ljudi, smo nesavršena bića, ali zbog toga ne treba posustati i gubiti nadu. Ostaje nam mogućnost primjene tretmana kako na pojedincu, tako i na skupinama.

Željko Ključević, dr. med., spec. psihijatar

Od igre do ovisnosti

Igra je aktivnost čiji korijeni sežu daleko u prošlost pa neki autori smatraju da je **ljudska civilizacija proizašla upravo iz igre**. Od rođenja do starosti, igra je prisutna u životima ljudi. U djetinjstvu predstavlja osnovni način učenja o sebi, drugima i okolini, a odrastanjem postaje neizostavni oblik zabave u životu pojedinca.

Ono što je karakterizira jest sloboda jer bez slobode ona gubi smisao – igra na zapovijed više nije igra. U sebi često sadrži poticaj za natjecanjem te nas tako usmjerava na učenje, kao i stjecanje novih znanja i vještina.

Unošenjem novčanih uloga u igru, koje se mogu višestruko povećati ili izgubiti, materijalna strana postaje značajnija od same zabave, a obična igra postaje **igra na sreću**.

Svaku "igru", ponašanje ili aktivnost u kojoj imamo šansu povećati ili izgubiti bilo kakav oblik materijalne vrijednosti nazivamo **kockanje ili klađenje**, pri čemu ishod ovisi o slučaju, odnosno nekom drugom neizvjesnom događaju.

Prema Zakonu o igrama na sreću RH, igre na sreću dijelimo u četiri skupine:

1. lutrijske igre
2. igre u kasinima
3. igre klađenja
4. igre na sreću na automatima

Pri tom, **različite igre na sreću nisu jednako rizične za razvijanje štetnih navika ili ovisnosti**.

Kockarske aktivnosti većeg rizika su rulet, sportsko klađenje te igre na automatima.

Početna zabava i užitak igranja ponekad prerastu u problem jer se razvije neodoljiva želja za ponavljanjem takvih ponašanja – ovisnost.

U kockanju mnogi moraju izgubiti da bi rijetki dobili.

George Bernard Shaw

Mlađima od 18 godina
nije dozvoljeno igrati igre na sreću.

Kroz povijest do sadašnjosti

- Najstariji zapisi o kockanju nastali su oko 1000 godina prije pojave novca, a prve igre na sreću su se igrale upravo s kockicama.
- Kockice pronađene arheološkim iskapanjima u Kini datiraju iz 2300-te godine pr. n.e.
- U Bibliji: dva vojnika bacaju kocku za ruho raspetoga Krista.
- Rimski carevi i vojnici zabavljali su se kockajući.
- **Prvi spomen o igraćim kartama u Europi zabilježen je u Trogiru 1272. godine.**
- Prvi oblik robne lutrije zabilježen je u Srednjovjekovnoj Firenci, gdje se prvi put spominje pojam *loto* (prethodnica današnje lutrije).

Danas **internet i mobilne aplikacije** omogućuju dostupnost igara na sreću 24 sata dnevno pa kockanje/klađenje lako može postati dio svakodnevice. Kako je kockanje/klađenje zakonom zabranjeno maloljetnim osobama, tako *online* klađenje zahtijeva punoljetnost prilikom registracije i kreditnu/debitnu karticu od punoljetne osobe.

Time su stvoreni preduvjeti za provođenje zakona. Na žalost, mladi ljudi koji žele nađu načina kako zaobići zakonsku regulativu. Upravo zato skretanje pozornosti i upozoravanje na moguće štetne posljedice kockanja/klađenja postaje još bitnije!!

Sa sigurnošću se može kazati da je kockanje kontinuirano prisutno različitim vidovima hazardnih igara u mnogim civilizacijama.

Kockanje – siguran način da dobijete ništa za nešto.

Wilson Mizner

Kockanje ne možemo iskorijeniti, zato možemo i moramo osnažiti i osvijestiti buduće generacije da prepoznaju potencijalne opasnosti u kocki.

Linija slobode izbora

Navika je stil ponašanja usvojen čestim ponavljanjem. Navike mogu biti pozitivne, neutralne i negativne s obzirom na posljedice koje takva ponašanja imaju te kao takve imaju utjecaj na kvalitetu života. **Važno je znati da neko ponašanje možemo bez većih poteškoća mijenjati sve dok je snaga nekog ponašanja na razini navike.**

Za razliku od navika, svaka ovisnost je negativna, tj. štetna. Definirana je kao kronična, ponavljajuća bolest mozga, koja se izražava u prisilnoj potrebi uzimanja nekog sredstva ili obavljanju neke aktivnosti.

Granica koja dijeli naviku od ovisnosti je "tanka", a prelazak nekog ponašanja iz navike u ovisnost često je kasno prepoznat.

*Nije izgubio onaj tko je izgubio,
već onaj tko hoće izgubljeno vratiti.*

talijanska poslovice

Ovisnost o kocki, za razliku od drugih ovisnosti, nema jasnih fizičkih simptoma, teže se prepoznaje te možemo reći da kockanje ima prikriveni tijekom razvoja bolesti. Ta ovisnost je vezana uz emocionalno uzbuđenje koje nastaje lučenjem hormona stresa (adrenalina) i hormona sreće, ugone (endorfina, dopamina).

Razine kockanja:

Društveno kockanje

Način igranja koji služi isključivo za razonodu i zabavu u slobodno vrijeme uz simboličan ulog i limitiran dobitak ili gubitak bez žudnje za intenzivnijim, većim i duljim igranjem.

Problematično kockanje – ozbiljno društveno kockanje

Način igranja gdje osoba ima izražene poteškoće na gotovo svim aspektima života: financijskim, obiteljskim, bračnim, socijalnim, profesionalnim. Zbog toga trpi sam pojedinac, obitelj, ali i šira zajednica. Ipak, još uvijek nema prisilnu potrebu za kockanjem.

VAŽNO!! Svi ljudi koji kockaju nemaju isti problem.

Problematično kockanje

- patološko ili kompulzivno

Način igranja koji okupira najveći dio slobodnog vremena, uz nekontrolirani ulog, nemogućnost limitiranja dobitka ili gubitka te kompulzivnu želju za povratom izgubljenog uloga – **ovisnost o kockanju/klađenju**

Kockanje, kao i svaki drugi oblik rizičnoga ponašanja nanosi štetu **mentalnom zdravlju pojedinca** jer umanjuje mogućnost korištenja vlastitih potencijala, osjećaja sreće, osobne vrijednosti i smisla života te ga udaljava od drugih ljudi i samog sebe.

Ovisnost o kockanju i klađenju razvija se vrlo **postupno i nesvjesno**. Vremenski interval od početnog igranja (kockanja) do razvoja ovisnosti je individualan te može biti neočekivano kratak bez obzira na stupnjeve razvoja ovisnosti. Zbog toga osobe često ne primijete trenutak kada je zabava postala problem.

uopće ne kockaju

povremeno kockaju

ozbiljno kockaju

štetno kockanje

ovisnost

KONTINUIRAN RAZVOJ POTEŠKOĆA I OVISNOSTI

Iskrivljena mišljenja

Često se postavlja pitanje zašto kockari nastavljaju s kockanjem unatoč daleko češćim gubitcima nego dobitcima. Dio odgovora leži u stvaranju leži u stvaranju **iskrivljenih mišljenja, tzv. kognitivnih distorzija** o vlastitim kockarskim aktivnostima. One kod kockara stvaraju lažna uvjerenja o vjerojatnosti pobjede i poraza te ga snažno motiviraju da nastavi s kockanjem.

Postoji jedan najbolji način bacanja kocaka – bacite ih što dalje od sebe.

nepoznati autor

Najčešći oblici iskrivljenih mišljenja kod ljudi koji imaju problem s kockanjem su:

- 1. pristranost u zaključivanju**
- 2. praznovjerja**
- 3. netočna poimanja slučaja**

1. Pristranost u zaključivanju očituje se u specifičnom načinu “obrade” novčanih dobitaka i gubitaka. Izražen je nerealan optimizam (duboko vjerovanje u dobitak), iskrivljena uvjerenja o vlastitim kockarskim mogućnostima (vjerovanje da su sposobniji zbog iskustva) te selektivno pamćenje (rijetki dobitci se pamte u detaljima, a česti gubitci zaboravljaju).

2. Praznovjerja su iskrivljena vjerovanja i postupanja kojima kockar stvara iluziju kontrole nad ishodima igre (pobjedama i gubitcima). U praznovjerja ubrajamo molitve, rituale i posjedovanje određenih predmeta. Neki kockari koriste se molitvama iz svog vjerskog opredjeljenja ili mogu sami osmisлити “prigodnu” molitvu. Rituali se očituju u striktnom pridržavanju i ponavljanju određenih navika za koje se vjeruje da pridonose pozitivnom ishodu.

3. Netočna poimanja slučaja su iskrivljena vjerovanja u kojima kockar izvodi zaključke bez provjerenih, smislenih ili valjanih informacija o samom događaju.

PRISTRANOST U ZAKLJUČIVANJU

- Kockar je u kasinu na ruletu uložio 200 kuna. Ako je kockajući osvojio još 800 kn, a iz kasina izašao s 200 kuna, što mislite – kako će kockar interpretirati ovaj ishod igre?
- Najčešće zaključuje da taj dan nije ništa dobio, niti izgubio. Naime, kockar smatra da osvojenih 800 kn ionako nije bio njegov novac te kako se kockao s “tuđim” novcem.
- Zapravo je izgubio tijekom igre zarađenih 800 kn.

PRAZNOVJERJA

- Parkiranje auta na istom mjestu
- Korištenje “sretnih” brojeva u igri
- Uvijek istim putem do kladionice i sl.
- Posjedovanje određenih predmeta koji im “donose sreću” (sretna majica, kemijska olovka, privjesak i sl.)

**Svi smo ponekad podložni
iskrivljenim mišljenjima
o sebi, svom ponašanju
i djelovanju!**

NETOČNA POIMANJA SLUČAJA

- Nakon serije gubitaka po logici dolazi dobitak
- Sada sam izgubio samo zato što je automat već nekome prije mene isplatio dobitak.
- Ovaj put sam dobio jer sam promijenio strategiju igre

Iz kuta učenika

>>> PONAŠANJA RODITELJA:

"Meni je otac uplatio listić."

"Moj otac se kladi."

>>> ODNOS RODITELJA PREMA KLAĐENJU:

"Moji roditelji ne podržavaju klađenje, te više podržavaju da sam zaradim nego da dobijem."

"Mama je protiv klađenja, a otac me savjetuje."

"Moja mama je protiv klađenja, a otac šuti."

Uzbuđenje, zanimljivije je gledat utakmicu kad se kladiš.
(Ivan, 17)

dosada, pa se tako zabavimo
(Roko, 16)

mali džeparac
(Nikola, 17)

RAZLOZI ZA KLAĐENJE :

Otpor i kontriranje roditeljima.

Poremećeni obiteljski odnosi.

Žudnja za nečim novim.

UVJERENJA:

"U mom društvu 90% vršnjaka se kladi."

"Mladi se prvo klade da bi ispalili frajeri u društvu."

PROBLEM KLAĐENJA KAO I POSLJEDICE KLAĐENJA

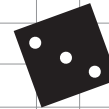
- Počinje se krasti, lošije učiti.
- Stariji ljudi upadaju u probleme s obitelji, potroše sve na kocku, ne posvećuju ništa obitelji, a kod mladih ljudi prvo se klade da bi ispali frajeri u društvu.
- Gubiš novac, stvaraš probleme u obitelji, moraš prodati stvari da bi vratio dugove, a mogu te i razbiti.
- Klađenje izaziva nervozu i agresivnost, imamo veliko nasilje u društvu, a mogući su i živčani slomovi kod maloljetnika.

mogućnost
zarade
(Luka, 16)

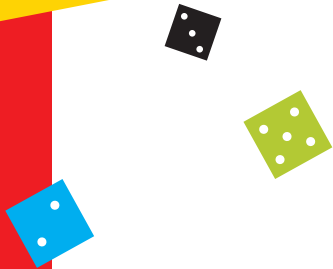

KAKO IZGLEDA NETKO TKO SE KLADI/KOCKA:

- Živčan, stalno gleda rezultate.
- Dobiva opaske u školi zbog mobitela.
- Neispavan, ima podočnjake.
- Jedva čeka otići ponovo u kladionicu.
- Uglavnom su to muški, svi poznajemo neke koji se stalno klade.
- Nesretan, ali i nezasitan, misli samo na sebe i dobit.

Razvoj od socijalno prihvatljivog prema ovisničkom kockanju puno je brži kod mladih nego kod odraslih – **rizik za razvoj ovisnosti je veći što je dob ulaska u rizično ponašanje niža**
ZBOG TOGA SU SVE IGRE NA SREĆU ZABRANJENE MALOLJETNICIMA

kockanje/ klađenje mladih

Adolescencija je razvojni period života u kojem osoba sazrijeva tjelesno, spolno, emocionalno i mentalno. **Najintezivnije** promjene započinju tijekom završnih

razreda osnovne škole i traju kroz srednju školu. Tada mladi ljudi oblikuju svoj identitet i stvaraju nove uloge pokušavajući njima ispuniti vlastita očekivanja, ali i očekivanja svoje okoline. Ovo razdoblje priprema je za ulazak u svijet odraslih. Ponašanja adolescenata: pod većim su utjecajem prijatelja, obitelji, okoline, ali i vlastitih iskustava i karakternih osobina.

Ono što čini bitnu razliku u funkcioniranju adolescenta i odrasle osobe je nisko životno iskustvo, manja razina znanja i vještina te osobito snažan utjecaj hormona i nezrelost moždanih struktura, koje se razvijaju do 25-te god. života.

Mozak adolescenta vrlo je osjetljiv na dopamin – tvar koja se luči u situacijama koje izazivaju ugodu i zadovoljstvo. Rizična ponašanja kao što su kockanje/klađenje, konzumiranje alkohola, droga i sl., aktivnosti su koje izazivaju pojačano lučenje dopamina.

Ljudi općenito, a osobito mladi, vole zadržavati ponašanja koja izazivaju ugodu. Ponavljanjem takvih ponašanja mogu se stvoriti strukturalne promjene u mozgu, što može biti jako štetno ukoliko se radi o visoko-rizičnim ponašanjima, kao što su kockanje, pušenje i sl.

S obzirom da je mozak adolescenta u razvoju, ovisnost se razvija brže, teže se odviknuti od nje, a posljedice mogu ostati trajno. **Zbog čitavog niza specifičnosti funkcioniranja adolescenata, opravdano je kazati kako su mladi ranjiva skupina, osobito kada su u pitanju rizična ponašanja.**

MOTIVI i rizični čimbenici

Rizici za razvijanje loše navike ili ovisnosti o kockanju/klađenju su:

dob – što je dobna granica niža, rizik je veći

spol – mladići i odrasli muškarci češće se klade i kockaju i skloniji su kockarskim aktivnostima većeg rizika

funkcionalnost obitelji – neadekvatni odgojni stilovi, loši odnosi među članovima obitelji

loši modeli za identifikaciju – netko u obitelji ima naviku kockanja/klađenja ili najčešće stariji "idol", među prijateljima.

grupa, vršnjaci – utjecaj grupe vršnjaka, želja za pripadanjem, prihvaćanjem grupi koja je sklona rizičnim ponašanjima

osobine ličnosti – impulzivnost, asocijalno ponašanje, emocionalna nestabilnost, ADHD, sklonost drugim ovisničkim i društveno rizičnim ponašanjima, ...

Zanimljivo je gledati utakmice kad se kladiš (Mate, 17)

mogućnost zarade (Josip, 17)

*Ne kockaš da dobiješ,
nego kockaš da bi mogao
kockati i sutrađan.*

Bert Ambrose

Motivi koji potiču mlade na kockanje su različiti, a neki od njih su:

- zabava
- znatiželja
- mogućnost dobre zarade
- prethodno iskustvo dobitka
- želja za pripadanjem grupi
- dosada
- opuštanje
- bijeg od problema
- potreba za uzbuđenjem i sl.

Dosada pa se tako zabavimo (Ivan, 16)

Meni je otac uplatio listić (Filip, 17)

Moj otac se kladi. (Ana, 16)

Proveli smo istraživanje

Istraživanje pojavnosti problematike kockanja među srednjoškolcima provedeno je tijekom šk. god. 2014./15. g. u splitskim srednjim školama. Sudjelovalo je 1088 učenika **prvih i trećih razreda** (56% mladića i 44% djevojaka). Svi ispitani su maloljetnici, dakle imaju zakonsku zabranu kockanja/klađenja.

Kao mjera problema sa kockanjem korišten je kanadski upitnik kockanja **za adolescente CAGI***, koji se sastoji od 24 pitanja čime se ispituju posljedice kockanja/klađenja.

Iz tog upitnika, odgovori na 9 pitanja su indikativni za određivanje **intenziteta problema kockanja**. Zbroj bodova odgovora predstavlja mjeru intenziteta problema povezanih s kockanjem/klađenjem, a opisano je kroz boje "semafora".

*Tremblay, J., Stinchfield, R., Wiebe, J., Wynne, H. (2010). Canadian Adolescent Gambling Inventory (CAGI) Phase III Final Report. Submitted to the Canadian Centre on Substance Abuse and the Interprovincial Consortium on Gambling Research

Suglasnost za korištenje hrvatske verzije instrumenta osigurao doc.dr.sc. Neven Ricijaš, Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Ovo su pitanja za adolescente kojima možemo procijeniti intenzitet problema povezanih s kockanjem. Kako bi se odredila razina problema potrebno je zbrojiti bodove kraj ponuđenih odgovora. Konačan zbroj usporedimo sa "semaforom".

Pitanja mogu poslužiti kao okvir za razgovor sa adolescentom, te potaknuti promišljanje o ovoj problematici.

INTENZITET PROBLEMA

1. Nepostojanje problema vezanih uz kockanje

(0 – 1 bod) – zeleno svjetlo

2. Niska do srednja ozbiljnost problema vezanih uz kockanje

(2 – 5 bodova) – žuto svjetlo

3. Visoka ozbiljnost problema vezanih uz kockanje

(6 i više bodova) – crveno svjetlo

6 i više bodova

2 – 5 bodova

0 – 1 bod

upitnik za mlade

		NIKADA	PONEKAD	VEĆINU VREMENA	GOTOVO UVIJEK
1	Koliko često si izostao ili odustao od nekih slobodnih aktivnosti (npr. sport, muzička škola i sl.) zbog kockanja / klađenja?	0	1	2	3
2	Koliko često si propustio druženje s prijateljima koji se ne kockaju/klade, kako bi se družio s prijateljima koji se kockaju/klade?	0	1	2	3
3	Koliko često si aktivnosti vezane uz kockanje/klađenje planirao?	0	1	2	3
4	Koliko često si se osjećao loše zbog načina na koji se kockaš/kladiš, ili zbog onoga što se događa dok se kockaš/kladiš?	0	1	2	3
5	Koliko često si se vraćao drugi dan kako bi pokušao vratiti novac izgubljen kockanjem/klađenjem?	0	1	2	3
6	Koliko često si skrivao svoje kockanje/klađenje od roditelja, drugih članova obitelji ili nastavnika?	0	1	2	3
7	U protekla 3 mjeseca koliko često si osjećao da možda imaš problem s kockanjem/klađenjem?	0	1	2	3
		NIKADA	1-3 PUTA	4-6 PUTA	7 ILI VIŠE PUTA
8	Koliko često si novac namijenjen za hranu, odjeću, kino i sl. potrošio za kockanje/klađenje, ili za vraćanje dugova izazvanih kockanjem/klađenjem?	0	1	2	3
9	Koliko često si ukrao novac ili druge vrijedne stvari kako bi se kockao/kladio ili kako bi vratio dugove izazvane kockanjem/klađenjem?	0	1	2	3

Rezultati istraživanja

O kockanju/klađenju

- Svaki drugi učenik se barem jednom u životu kockao/kladio.
- Mladići se češće klade od djevojaka.
- Najčešće se klade na sportske rezultate, zatim igraju bingo, loto, poker te odlaze u casina.
- Najmanje 1/3 adolescenata skriva klađenje od svojih roditelja.

Postoji jedan jedini način da iz kasina izađete s malim bogatstvom – da u njega uđete s velikim.

Jack Yelton

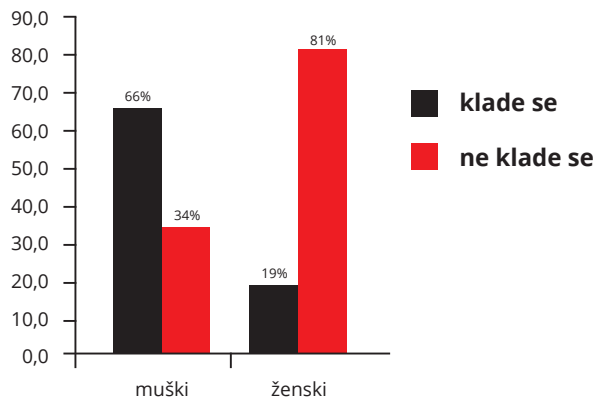

O problematičnom kockanju/klađenju

- Svaki peti učenik ima u nekoj mjeri razvijen problem s kockanjem/klađenjem (nisko ili srednje rizični – žuto svjetlo i visoko rizični – crveno svjetlo)

O ostalim rizičnim ponašanjima

- Lošiji uspjeh na kraju školske godine i više neopravdanih sati je značajno vezano uz naviku kockanja/klađenja.
- Mladi koji se kockaju/klade skloniji su i ostalim rizičnim ponašanjima kao što su konzumiranje alkohola, droga, tučnjava i sl.

Rezultati istraživanja ukazuju da su se svaki drugi učenik ili učenica **barem jednom u životu kockali/kladili**.

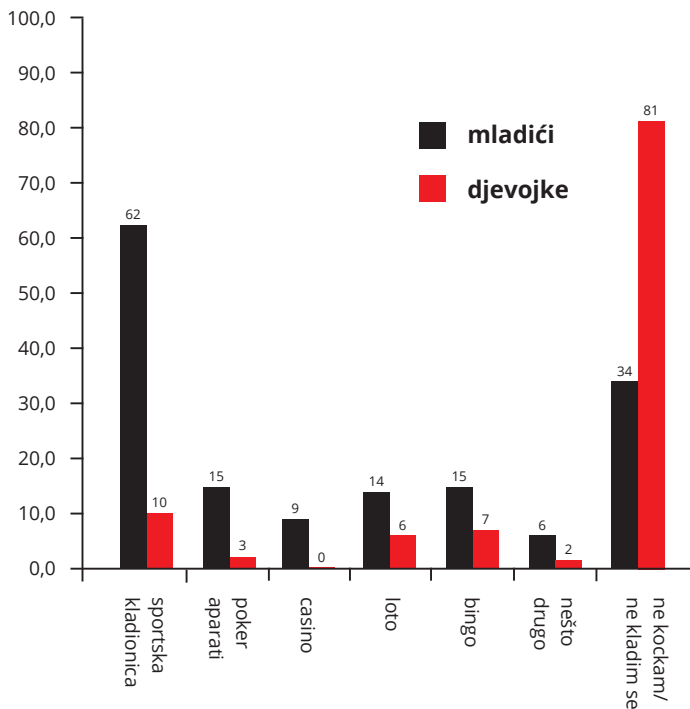
Analiza rezultata prema GPSS – CAGI instrumentu na ukupnom uzorku donosi sljedeće:

- 8,3% ima visoku razvijenost problema: **crveno svjetlo**
- 13,1% ima nisku i srednju razvijenost problema: **žuto svjetlo**
- 78,6% nema razvijeni problem: **zeleno svjetlo**

8,3%

13,1%

78,6%

VAŽNO!

“Semafor” pokazuje da više od 20% učenika i učenica ima razvijen problem s kockanjem/klađenjem!

RODITELJI obratite pozornost!

Promijenjena ponašanja kod adolescenata mogu upućivati na niz poteškoća s kojima se neuspješno nose. Takve neriješene poteškoće u konačnici mogu dovesti do bilo kojeg oblika rizičnog ponašanja.

Mnoga ponašanja u početku ne budu prepoznata kao rizična, ali odmakom vremena roditelji shvate da su to bili prvi znakovi upozorenja nadolazećih poteškoća

Promjene ponašanja i navika:

1. promijenjen školski uspjeh i neopravdani izostanci s nastave
2. niska motivacija za većinu aktivnosti koje su do tada bile aktualne (hobiji, sport i sl.)
3. česti neopravdani izlasci iz kuće
4. novo, roditeljima nepoznato društvo (napuštanje starog društva)
5. nejasni izvori posjedovanja novca ili primjerice novih tenisica, odjeće, mobitela, slušalica,...
6. nestajanje materijalnih vrijednosti iz kuće kao npr. nakit, zlato, novac, tehnika i sl.
7. nemir, ljutnja, slaba kontrola impulsa, agresivni ispadi, poteškoće spavanja
8. problemi s policijom i sl.

*Za kockarskim stolom
nema ni očeva ni sinova*

kineska poslovice

Kad je klađenje/kockanje u pitanju osobito obratite pozornost na:

1. pronalaženje listića iz kladionice (tzv. tiketi) po džepovima, sobi, u torbi...
2. učestalo pretraživanje internetskih kladioničkih stranica
3. intenzivno praćenje sportskih rezultata na teletekstu ili mobitelu
4. nejasni izvori većih količina novca ili traženje sve većih iznosa novca (zbog dugova)

Ako primjetite promjene u ponašanju
i navikama kod vašeg djeteta,
ne zanemarujte ih!

1. RAZGOVARAJTE s djecom
2. POKUŠAJTE SAZNATI što se događa
3. Po potrebi ZATRAŽITE STRUČNU POMOĆ

...i imajte na umu

**Najveću snagu u prevenciji rizičnih ponašanja
kod adolescenata čine dobri odnosi unutar obitelji.**

Kvalitetna komunikacija među članovima obitelji,
međusobno uvažavanje izražavanjem povjerenja,
brige, ljubavi, prihvaćanja i podrške predstavljaju
temelj za zdravo odrastanje djece.

Ne smijemo zaboraviti niti zanemariti važnost
postavljanja jasnih granica i kontrole s ciljem
zaštite djece od mogućih opasnosti/rizika.

Zaključak

Kockanje je prisutno u gotovo svim civilizacijama do današnjih dana, stoga se ne trebamo zanositi da ćemo ga ikada uspjeti iskorijeniti, ali možemo i moramo raditi na osvještavanju svih, a osobito mladih o opasnostima koje se kriju iza hazardnih igara!

S kockanjem/klađenjem se najčešće počinje u adolescenciji, a adolescenti su zbog osjetljivog razvojnog razdoblja izrazito ranjiva skupina za razvoj ovog problema.

**RODITELJI,
OBRATITE POZORNOST
NA NAVIKE VAŠE DJECE!**

**Ukoliko primijetite da vaše
dijete ima problem učestalog
kockanja/klađenja potražite
stručnu pomoć!**

GDJE POTRAŽITI POMOĆ ?

Nastavni zavod za javno zdravstvo SDŽ

Služba za mentalno zdravlje

Vukovarska 46, Split

021 / 401-190

Savjetovalište za djecu i mlade

Fra Luje Maruna 2, Split

021 / 599 - 696

Gradsko društvo Crvenog križa Split

Ruđera Boškovića 28, Split

021 / 489 - 464

Stručne službe škola

(psiholog, socijalni pedagog,
pedagog, socijalni radnik)

LITERATURA KORIŠTENNA ZA PISANJE OVE BROŠURE:

- Beck, J. S. 2007. Kognitivna terapija. Naklada Slap, Zagreb
- Dodig, D. 2013. Izazovi procjene i odrednice izraženosti psihosocijalnih posljedica kockanja adolescenata. *Kriminologija i socijalna integracija : časopis za kriminologiju, penologiju i poremećaje u ponašanju*, 21(2), 1-14.
Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/114585> (pristupljeno 12. travnja 2016.)
- Dodig, D. 2013. Obilježja kockanja mladih i odrednice štetnih psihosocijalnih posljedica. Doktorska disertacija. Zagreb.
Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/654401.Doktorat_Dora_Dodig.pdf (pristupljeno 12. travnja 2016.)
- Dodig, D. i sur. Sportsko klađenje adolescenata: učestalost klađenja, iskustvo dobitka i kognitivne distorzije. 8. Međunarodni znanstveni skup Istraživanja u edukacijsko-rehabilitacijskim znanostima, Zagreb, 27.-29. rujna 2012. godine
- Dodig, D., Ricijaš, N. 2011. Obilježja kockanja zagrebačkih adolescenata. *Ljetopis socijalnog rada*, 18(1), 103-125.
Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/68698> (pristupljeno 12. travnja 2016.)
- Koić, E. 2009. Problematično i patološko kockanje. Zavod za javno zdravstvo "Sveti Rok" Virovitičko-podravске županije, Virovitica
- Kozjak, B. 2008. Religija i kockanje. *Socijalna ekologija: časopis za ekološku misao i sociologijska istraživanja okoline*, 17(3), 263-284.
Dostupno na: <http://hrcak.srce.hr/29005> (pristupljeno 12. travnja 2016.)
- Najpoznatiji citati o kockanju, dostupno na <http://kockanjegambling.blogspot.hr/2015/05/najpoznatiji-citati-o-kockanju.html> (pristupljeno 24. veljače 2016.)
- Narodne novine. 2014. Zakon o igrama na sreću. Zagreb: Narodne novine d.d., NN 87/09, 35/13, 158/13, 41/14, 143/14
- Ricijaš, N. : Kockanje i klađenje mladih u Hrvatskoj - poticaj za ciljanu prevenciju
Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/654656.KOCKANJE_I_KLADENJE_MLADIH_-_poticaj_za_ciljanu_prevenciju.pdf (pristupljeno 28. siječnja 2016.)
- Ricijaš, N. Kockanje i druga rizična ponašanja kod adolescenata Stručni skup, 29.09.-01.10.2014., Novalja, Pag
Dostupno na: https://bib.irb.hr/datoteka/595976.Sportsko_klaenje_-_ERF_-_prezentacija.pdf (pristupljeno 28. siječnja 2016.)
- Tremblay, J., Stinchfield, R., Wiebe, J., Wynne, H. (2010). Canadian Adolescent Gambling Inventory (CAGI) Phase III Final Report. Submitted to the Canadian Centre on Substance Abuse and the Interprovincial Consortium on Gambling Research.
Dostupno na: http://prism.ualgary.ca/bitstream/1880/48158/1/CAGI_Phase_III_Report_e.pdf (pristupljeno 20. lipnja 2016.)
- Žilić Džeba, J. 2013- Ovisnost o kockanju.
Dostupno na: <http://www.plivazdravlje.hr/aktualno/clanak/23776/Ovisnost-o-kockanju.html> (pristupljeno 12. travnja 2016.)
- Za one koji žele znati više: <http://www.ccsa.ca/Pages/default.aspx> (pristupljeno 20. lipnja 2016.)

Brošura Pazi, kocka! vrlo je koristan i formativan materijal za mlade i njihove roditelje. Autori na jasan i razumljiv način pružaju najvažnije informacije o kockanju i s društvenog i s osobnog aspekta. Posebno je vrijedno što su autori proveli i vlastito istraživanje na području grada Splita, prikazali su ključne rezultate istraživanja koji potvrđuju prethodna istraživanja o visokom riziku kod mlade populacije u Hrvatskoj te su uvrstili u brošuru i neke izjave srednjoškolaca koje oslikavaju njihova iskustva, stavove i odnos prema kockanju i klađenju. Igre na sreću izrazito su raširene na našim prostorima te predstavljaju visok rizik za probleme u ponašanju kod mladih ljudi. Povećanjem svjesnosti roditelja o ovom rastućem problemu te pružanjem jasnih, znanstveno-utemeljenih i stručnih informacija o ovoj aktivnosti svakako se pridonosi preventivnim intervencijama. Brošura također pruža informacije o mjestima na području grada Splita gdje mladi i roditelji mogu potražiti savjetodavnu pomoć.

doc.dr.sc. Neven Ricijaš

